ح. زبیری.

مکاتب ابتدائیه کتابلرینک علم حال قسمندن

معلم العبادات

اوچنچی قسم

نواهی: یعنی حرام، مکروه، مفسد بولغان عمللرنی بیان ایتوب . آنلردن صاقلانو طریقینی اوگرهتهدر.

ناشری:

صباح کتبخانه‌سی

قزان، اوفا.

نوزه‌تیلوب دورتنچی مرتبه باصلدی.

КАЗАНЬ.
Типо-литографія „УМИДЪ"
1914.

بسم الله الرحمن الرحيم

تعريف الكتاب

بو رساله معلم العبادات کتابینك اوچونچی قسمیدر (معلم العبادات) دیمك الله‌تعالی‌گه قللق‌قیلولرنی اوگرانوچی دیمك‌در. الله تعالی‌گه قللق قیلو اوامرگه دائمچیلق قیلوب نواهیدن صاقلانو برله حاصل بولادر.

اوامر: فرض، واجب، سنت مستحب بولغان عمللردرکه؛ تعریفلری هم عمللری برنچی، ایکنچی قسملرده تمامیله بیان ایتلمشدر. (۱)

نواهی: جناب حق طیغان (قیلماسقه قوشقان) اشلردر، یعنی حرام، مکروه، مفسد بولغان عمللردرکه بو کتاب آنلرنی هم آنلردن صاقلانونی اوگراته‌چکدر. شونك ایچون بو کتاب دورت باب‌غه آیروب ترتیب ایتلمشدر.

برنچی باب محرمات یعنی حرام بولغان عمللر بیاننده، ایکنچی باب مکروهات بیاننده، اوچنچی باب مفسدات ومباحات بیاننده، دورتنچی باب احکام شرائع بیاننده‌در.

برنچی باب حرام اشلر بیاننده

حرام شوندااین عملدرکه آنی قیلودن الله تعالی طیغان بولوونده هیچ بر شك

(۱) بوطوغری‌ده‌معلم‌افندی آنلرنی‌بارچه‌سن‌یاگادن‌صوراب، قناعتله‌نورلك ...اب آلووی، اگر بلمز ایسه‌لر قایتوب قاراولریله امر ایتووی برنچی شرطدر...

بوقدر. حرامنی قویغان کشی زور ثوابلی بولوب، قیلغان کشی ایچون جهنم عذابی بولاچاقدر. حلال گه صاناغان کشی بالاتفاق دینسزدر.

۱ — فرض، واجب بولغان عمللرنی قیلمازسزلق

یعنی نماز اوقوماو، روزه طوتماو، زکات بیرمه‌و، قربان چالماو، عشر بیرمه‌و کبیلر، فرضلغی یا ایسه واجب‌لغی مثبت بولغان اشلرنی قیلماو حرام اشدر.

۲ — اَلْجَهْلُ = نادانلق

یعنی بلنووی شرعا واجب بولغان اشلرنی، بلماوچیلکدر. بونک کیرسی علم‌در، علم بلو دیگان سوز، علم ایسه هر مسلمان ایچون فرض عین بر عملدر. بولای بولغاچ بلماو، بلوگه طرشماو فرضنی ترک قیلو بولا، فرضنی ترک قیلو حرام‌در.

علم حقنده رسول اکرم حضرتلری: (طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ) (اُطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ اِلَى اللَّحْدِ) دیه‌بیورمشدر.

اوّلگی حدیثنک معناسی: (علم استامک فرض هر مسلمان ایرگه وهر مسلمان خاتونغه). ایکنچی‌سینک معناسی: (علمنی استاکز بیشکدن آلوب لحدکه قدر، یعنی لحدکه کرگانچه) دیمکدر.

۳ — اَلشِّرْكُ بِاللهِ

یعنی الله تبارک وتعالی گه شرکة قاتو، بو اش اشد حرام هم ایمانسزلق‌در. بو دخی نادانلق‌دن کیلور، چونکه عالم کشی البته الله تبارک وتعالی‌نی تمام صفتلر بله طانوب وهر قایوسین آچق دلیللر بله بلور، برلکینه وبارلقینه چن کوکلیله اعتقاد ایتر.

بو خصوصده الله تبارك وتعالى: (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاۤءُ) دیه بیورمشدر. معناسی: (درستلکده الله تعالی عفو ایتمز شرکت قاتمقنی اول اللهغه، وشرکدن باشقه‌سینی تلاگان کشیسندن عفو ایته‌ر) دیمکدر.

٤ — عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ

یعنی آتا وآنانی رنجتمك، آنلره عاصی بولمق، کیراك قول برله وکیراك یمان سوز، وچتق یوز برله بولسون شرعا حرام هم اوزینك دنیا وآخرت خوارلقده قالووینه سببدر؛ چونکه الله تبارك وتعالی گه گناهلی بولدقده الله تعالی اوزی عفو قیلووی‌ده احتمال، اما آتا وآنانی رنجتو آلای توگل، حتی آنك جزاسی دنیاده وقتده‌ده کیله باشلایدر؛ آخرتده‌ده الوغ جزا وبیوك بر بختسزلك بولاچاغی قرآن برله مثبتدر.

آنك ایچون آتا وآنانی رعایه قیلمق، آنلرغه هر وقت ایزگولکده بولمق فرض ایدوکی قرآن برله‌ده بیان ایتلمشدر. (بنی اسرائیل سوره‌سنده ۳۲نچی آیة).

٥ — عُقُوقُ الْأُسْتَاذِ

یعنی استاذ وخلفه‌لرنی رنجیتمك، آتا آنانی رنجیتمك کبی دخی بیك زور گناه وحرام فعلدر. کشینك چن بختسزلکینه وآبرویسز بولوب قالووینه سببدر. بزلرنی ضلالتدن یعنی قارانغولقدن قوتقارغوچی، دین وایمان اوگرانکوچی، دنیاده آخرتده راحتکه وسعادتکه ایرشو ومزگه سبب بولغوچی استاذ وخلفه‌لرمزد

٦ — قَطْعُ الرَّحِمِ

یعنی نکاحی حلال بولماغان یاقین قرداشلرینه زیارت قیلونی کیسمك هم آنلر ایله بیزشمك، چونکه آنلر ایله دوستانه بولمق وآنلری زیارت قیلمق فرض عین بر اشدر (سورهٔ نساء آیة — ١).

---

٧ — اَلْاَمْرُ بِالْمُنْكَرِ، اَلنَّهْیُ عَنِ الْمَعْرُوفِ

یعنی کشی‌نی یمان اشکه قوشو ، شرعا ممنوع بولغان اشلرنی قیلورغه قزقدرو هم آنلرنی حلال وکورکام اش ایتوب کورساتو وشرعا فرض وممدوح بولغان اشاردن طییودر، بو ایسه غایت حرام والوغ گناهدر، بلکه قطعا حرام اشنی حلال صایمق ایمانسزلقنی موجبدر. قرآن الکریمده (تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ) کیلمشدر، معناسی: (ایزگو اش ایله امر ایتوب فاحش ویاراماز اشلردن طییارسز) دیمکدر. ایمدی امر بالمنکر فرضنی ترك بولا فرضنی ترك ایسه حرامدر.

---

٨ — اَلْیَمِینُ الْغَمُوسُ

یعنی بلوب یالغانغه آنط ایتمك بولغان اشنی بولمادی، کورماگاننی کوردی دیوب آنط ایتو کبی، اشد حرام وایك مذموم بر صفتدر. براونك فائده‌سی ایچون آنط یاخود بر مسلماننی الوغ جزادن قوتقارام دیوب یالغانغه آنط ایتولر هر قایوسی چن حرام والله تعالی‌نك اسم شریفین تخفیف بولادر.

شولایوق بر حرام اشنی قیلورغه یمین (آنط) ایتمك دخی حرامدر: مثلا آتا آناسینی رنجوتوگه، یاکه بر مسلمان‌نك مالینی آلوغه، یاکه باشقه‌چه قیلمقغه، یا بر مسلمان‌نك قانینی توگو واولتروگه آنط ایتمك کبیلر حرامدر.

ضرورت بولوب حرام اشکه آنط ایتولسه اوز اوزینی حانث قیلوب یمیننڭ چغو وکفارت بیرو واجبدر.

٩ — اَلْاِسْرَافُ

یعنی قولده بولغان مالنی کیرا کماز یرلرگه وشریعت بیورماغان اورنلرغه طاراتو وارم ایتودر، کیرەك شریعت جهتندن وکیرەك عقلا بولسون هیچ‌ده اوخشاماغان ناچار بر اشدر؛ چونکه قولده بولغان مالنی طاراتووی بیك جینگل بولسەده طابووی، یا ایسه قولدن چققاندن صوڭره ینەدن کرتووی بیك آغردر، صوڭغی بیك یمان وکوب بلالرغه دوچار بولوغه سببدر.

آنڭ ایچون دنیا، آخرتنڭ ایگن‌لکیدر، دنیاده وقت آخرت ایچون یاخشی آزق حاضرلرگەده ممکن، یمان آزق حاضرلرگەده ممکن، اما یاخشی آزق حاضرلاو ایچون علم هم حلال مال برنچی شرطلردندر.

علم درستلاب عبادت قیلوغه، غیریلرگه فائده کیترورگه؛ بلماگانلرنی اوگراتوگه کیراکلی بولغان کبی، مالده واجب ونفل صدقەلر بیروب، کوب انعام واحسان قیلوب دین وملتمزنڭ آلغه کیتمکینه کوب اعانەلر قیلوب زور ثواب والله تعالی قارشوسنده الوغ درجەلر آلوغه یاردملیدر. بونڭ ایچون درکه مالنی کیراکماز اورنلرغه طاراتودن قرآن الکریمده منع ایتلمشدر. (سورة بنی اسرائیل آیة ٢٦ — ٢٧)

١٠ — اَلْبُخْلُ

یعنی مالنی طوتا بلەم، برده اسراف قیلمیم دیوب کیراك اورنلرندنده قصو دولتینه موافق درجەده اهل اولادینه نفقه بیرماو، فقیر ومسکینلره یاردم قیلماو، دین وملت ایچون فائدەلی بر اشنی قیلوده صارانلانو بُخْل لَئَامتْ نامانلرندەدر، قبیح وحرام بر صفتدر؛ بوندای آدملر بخیل ولئیم دیوب ایتوله

۱۱ — اَلْمِنَّةُ

... یعنی بیرگان صدقه‌لرینی وقیلغان اعانه وباردملرینی کشینک بیتینه
...ك، مین‌سینی شول بلادن قوتقاردم، سیگا شونداین ایزگولك قیلدم، وشول
... صدقه بیردم دیوب آیتو منت نامنده‌در.
... بو صفت چن احمق وایشاکاك هم قبیح وحرام بر اشدر.

۱۲ — اَلْخَمْرُ وَالْمَیْسِرُ

... ایسرتکچ هم اوطوش اویونی اویناو اشد حرام وحسابسز ضررلی اشلردر.
... تورلی خلق وهر بر دین وملت قارشونده بو اشلر ایك قبیح و ایك
...راك یمان فعل‌اردندر.
ایسرتکچ هر نوعسی حرام، آزی کوبی برابردر، کیراك بر طامچی‌غنه
...لسون همان حرام وگناه کبیره‌در، آلای بولای دیوب کورساتلگان
... وجیهاتلر هر قایوسی نجسنی خمر برله یوو قبیلندن بولغان بوش لقردیلردر.
... آنك ایچون پیغمبر صلی الله علیه وسلم (کُلُّ مُسْکِرٍ خَمْرٌ وَکُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ)
دیه بیورمشدر، یعنی هر ایسرتکوچی خمر وهر خمر حرام دیمك اولور. دخی
(مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ خَرَجَ نُورُ الْاِیْمَانِ مِنْ جَوْفِهِ) دیه بیورمشدر،
معناسی: (بر من خمر ایچسه اچندن ایمان نوری چغار) دیمك اولور.
(مَیْسِر = اوطوش اویون) هم حرام‌در، کیراك کارته برله، کیراك آقچه
چویوب، کیراك بیلیار دیگان شار اویونی برله، کیراك بالالر اوینی طورغان
حیوان سویاکلری برله بولسون، کیراك آزغنه اوطوشدن بولسه‌ده مطلقا حرام
وگناه کبیره‌دندر، حراملقلری قرآن ایله مثبت‌در (سورهٔ مائده آیة — ۹۲).

چونکه خمر ایچارگه، اوطوش اوینارغه قزقدرودن شیطاننڭ عرضی بنده‌لرنڭ آراسینه دشمنلق هم اتفاقسزلق صالو وآنلرنی عبادتدن = نمازدن طیودر. شولوق سوره آیة — ۹۳).

وبوخمر دیگان نرسه‌نڭ یاخود نی برله بولسه‌ده ایسرونڭ سلامتلك ایچونده ضرری بیك کوبدر. صیوق نرسه‌نیگنه اچوب ایسرو حرام دیوب آڭلاناسون قوری بولغان نرسه‌لرنی استعمال ایتوب ایسروده حرامدر: تل آستینه واق تماکی صالو، افیون قابو، بورونغه واق تماکی طارتو کبی اشلرده حرامدر.

---

۱۳ — اَکْلُ مَیْتَةٍ وَلَحْمِ خِنْزِیرٍ

اولاکسه ایتی، یا ایسه شریعتچه بوغازلانماغان حیوانلرنڭ ایتینی آشامق، یا ایسه ایتی درست توگل حیوانلرنڭ ایتین، یاخود دوڭغز ایتی آشامق هر قایوسی حرام و قرآن ایله بیان ایتلمشلردر (۱). (سورهٔ مائده‌ده ۵ نچی آیة)

(حُرِّمَتْ علیکم المَیْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِیرِ وَمَا اُهِلَّ لِغَیْرِ اللّٰهِ بِهِ)

دیه بیورلمشدر؛ معنای شریفی بویله‌درکه: (حرام قیلندی سزگه اولاکسه، قان هم دوڭغز ایتی دخی الله تعالی‌نڭ اسمینه باشقه‌نی ذکر ایتلوب صویلغان حیوان) دیمکدر. اولاکسه ولحم خنزیر نجسلکی ایچون حرامدرلر، چونکه هر بر نجس نرسه‌نی استعمال هم آشاو وایچو مطلقا حرامدر.

---

۱۴ — اَکْلُ مَالِ الْیَتیمِ

یعنی یتیملرنڭ (آناسی وفات بولغان بالالرنڭ آتالرندن قالغان ماللرنی اره‌م ایتمك، یا ایسه اوز کیراکینه طوتوب بترمك اشد حرامدر، حراملغی قرآنده

---

(۱) شریعتچه بوغازلاو طریقی و ایتی حلال بولماغان حیوانلرنی و نجس نرسه‌لرنی هم نجاستدن پاکلانو طریقی دورتنچی بابده، احکام الشرائعده بیان ایتوله‌چکدر.

بیك كوب یرده بیان ایتلمشدر؛ جمله‌دن بری (اِنَّ الَّذِینَ یَأْكُلُونَ
اَمْوَالَ الْیَتٰمٰی ظُلْمًا اِنَّمَا یَأْكُلُونَ فِی بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَیَصْلَوْنَ
سَعِیرًا) سورهٔ نساء آیة ۹. معناسی: (تحقیق یتیملر مالنی ظلم ایله آشاغان
کشیلر، آشارلر آنلر ایچلرینه اوطنی، واول ظالملر تیزدن جهنمگه ایرشورلر)
دیمکدر. دخی یتیم‌نك مالین بیترو گنه توگل آنی رنجتوده حرامدر والضحی
سوره‌سنده (فَاَمَّا الْیَتِیمَ فَلَا تَقْهَرْ) بیورلمشدر؛ بس (سن یتیملرگه قهر
ایلامه آنلرنی خورلامه) دیمك اولور.

۱۵ — حرام بولغان وصیت

یعنی براو وفاتندن صوکره وارثلرنك بعضیسین مالدن محروم قیلو ایچون مالنی بعضیسینه گنه خاصلاب وصیت ایته‌ر، یا ایسه بورچی بولمای طوروب براوگه شول قدر بورچم بار آنی بیرورسز دیوب اقرار ایته‌ر، یا ایسه براودن آلاسمنی آلدم دیوب آلماغانی حالده اقرار ایته‌ر، یا ایسه مالینك اوچدن برندن آرتقی ایله وصیت قیلور، اگر بو اشلر مالنی ورثه‌دن منع نیتی ایله بولورسه بارچه‌سی حرامدر، وصیت ایتوچی الوغ گناهلی بولور، آنك ایچون وصیت ایتوچینك قیلغان اقرارلری بارجه‌سی طوتولادر.

۱۶ — اَكْلُ الرِّبٰوا

صاتو آلوده واقع بولا طورغان بر اشدرکه اشد حرام وچون بحتسزلك گه سببدر. ربا شول روسچه بولورکه جنسی بر بولغان نرسه، بر یاغی کوبراك بولغانی حالده، قارا قارشی آلماشدرلور. مثلا اون بوط آرشغه قارشی اون ایکی پوط آرش آلو، اون ایکی پوط بغدایغه قارشی اون ایکی پوط یارم آلو کبیلردر

کیراك آزغنه بولسه‌ده بر طرفی آرتق بولدیسه‌ربا بولور، اگر برسی یاخشیراق وبری ناچارراق بولسه‌ده آرتق بیرشو درست بولماز، رباده یاخشیلق یمانلق اعتبار ایتلمیدر.

بونك حراملغی (وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا) آیة کریمه‌سی ایله مثبتدر. دخی حدیث (دِرْهَمُ رِبًا يَاْكُلُهُ الرَّجُلُ وَهُوَ يَعْلَمُ اَشَدُّ مِنْ سِتَّةٍ وَثَلٰثِينَ زِنْيَةً) معناسی: (ربادن بولغان بر درهم، کشی آنی بله طوروب آشار، بو اوطوز آلتی کره زنادن‌ده یمانراقدر) دیمك اولور. دخی (لَعَنَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اٰكِلَ الرِّبٰوا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ وَشَاهِدَيْهِ وَقَالَ هُمْ سَوَاءٌ) معناسی: (رسول الله صلی الله علیه وسلم لعنت قیلدی ربا آشاوچیغه وآشاتوچیغه دخی رباده یازوچیغه هم ایکی شاهدینه آنلر هر قایوسی برابرلردر) دیدی.

---

۱۷ — اَلزِّنٰا

زنا، حرام وگناه کبیره، کفرلکدن آزغنه توبان بولغان قباحت بر فعلدر. کیراك شریعت اسلامیه جهتندن وکیراك نظام وقانون نظرندن مطلقا ممنوع بولغان اشدر. چونکه بو زنا دیگان نرسه فقیرلکنی کیتوره‌در، هم آدمنك یوزندن نورین آلوب چیرکین بر قیافت که آلماشدر ووی معلومدر، شونك ایچونده (الزنا والغنا لا یجتمعان) دیمشلردر یعنی زنا هم بایلق بری آخریله جیولماسلر دیمکدر.

زنانك حراملغی قرآن الکریم‌ده قطعی اولارق بیان ایتلمشدر. (سورهٔ بنی اسرائیل آیة — ۳۲). وبو زنا ایتوچیلر ایچون، اگر عمرلرنده بر

مرتبه نکاح کورماگان بولسه‌لر، زنا قیلولاری تحقیقات بلنسه قران الکریم‌ده هر ایکیسینه یوز مرتبه قامچی صوغو ایله امر ایته‌دیر. وا گر عمرنك بر مرتبه نکاح صحیح ایله نکاح کیچکان آدم زنا ایدرسه رجم یعنی طاش برله آطوب اولترلورگه حکم ایتلمشدر.

١٨ — قَذْفُ بِالزِّنَا

یعنی زنا قیلووی حق بولماغان کشینی زناچی دیوب سوکمك، بوهم حرام وهیچ بر وقت کیچورلمی طورغان الوغ گناه‌در. اگر بر کشی عفیفه خاتوننی سین زناچی دیوب سوکسه، صوگره اثبات قیلا آلماسه قرآن عظیم‌ده نور سوره‌سینك ٤نچی آیه‌جلیله‌سینك قوشووی بوینچه اول کمسه‌نی حد لازم بولادر.

١٩ — اَلْبُهْتَانُ وَالاِفْتِرَاءُ

بهتان براوگه هیچده بوقنی یعنی قیلماغان اشنی قیلدی، یا ایسه اول شوندا‌ین اش قیلا دیوب یالا یابودر، بوهم حرام و کشیگه بیك زور ظلملق قیلودر.
اِفْتِرَاءُ: بوهم بهتان کبی بر قبیح صفتدرکه براوگه سن شوندای اش قیلاسن، یا ایسه سن شوندای سوز ایتدك دیوب یالغانلاودر. دخی بر کمسه الله تعالی شول اشنی حلال قیلدی دیوب حرام اشنی یالغانلاسه بوهم الله تعالی‌گه افترا بولادر، یا ایسه بر سوزنی پیغمبر علیه‌السلام سوزی یعنی حدیث دیوب ایتسه بو، پیغمبر علیه السلام‌غه افترا بولادر، بونلر بیك الوغ گناه‌در ودلیل قطعی برله حراملقلری اثبات ایتلمشدر.

٢٠ — اَلسُّوءُ بِالظَّنِّ وَالتَّجَسُّسُ

سوء ظن یعنی مسلمان آدمنك اشینی یامانلقغه یوراو، هیچ بر دلیلسز

یاوز گمان قیلو فرضا: اول شوندا ین اورنغه کیتکاندر، آنلرغه فلان کشیلر کیلدیلر، شوندای اش قیلاچاق بولا طورغانلردر دیوب هر وقت کشینك اشن تیکشروب یاوزلاق برله حکم ایتوب طورو سؤ ظن نامنده بولوب اشد حرام و اخلاق ذمیمه‌نك باشی‌در.

تجسس: دخی سوء ظن کبی حرام بر اشدر کشینك عیبین بلورگه طرشمق و آنك عیبلرین ازلامك تجسس نامنده‌در، بونلرنك حراملقی هم قرآن کریم ایله ثابت‌در (سورهٔ حجرات آیة — ١٢)

سوء ظن‌نك ضدی حسن ظن یعنی کورکام اوی کشینك هر بر اشین یاخشیلققه بوراودرکه، اسلامیت جهتندن بیك کورکام وهر کم ایچون تیوشلی بر صفتدر، اخلاق حمیده‌نك باشی وهر کم ایله دوستانه و محبانه اولمق ایچون برنچی قورالدر.

---

٢١ — اَلسَّبُّ وَالْغِیبَةُ

سب یعنی کشینی سوگو، یمان سوزلر ایتوب حقارت قیلو چن احمق‌لق واخلاقسزلق بر صفت بولوب حراملغی حدیث شریف ایله مثبت‌در، پیغمبر علیه السلام (سِبابُ الْمُسلِمِ فُسُوقٌ) دیمشدر، مسلمان کمسه‌نی سوکمك فاسق‌لق اولور دیمك اولور. دخی کشیدن کولمك آنك عیبلرین ایتوب مسقللاماق حرام‌در، بونی استهزا دیورلر، بونك حراملغی آیت ایله مثبت‌در (سورهٔ حجرات آیة — ١١).

غیبة: بر‌ونی آرتنده سوکمك هم عیبلرین سویلاب وآنی تیکشروب یورمك‌در، بو بیگراك ده یمان صفت‌در، بوندای آدمنك هیچ کم آلدنده قدری بولماس، هر کم بوندن نفرتلانور، قطعی حرام بر اشدر. بو خصوصده ئه‌اله نی قدر حدیث و آیت‌لر وارد اولمشدر.

---

۲۲ — اَلنَّمِيمَةُ وَالنِّفَاقُ

نمامت یعنی کشیلر آراسنده سوز یورتمك تیگی کشی سینك حقده شولای دیدی، بو کشی سیگا شولای قیلورغه کلی ایکان دیگان کبی اشلرده بولو نمامچیلق‌در، ایك قباحت بر صفتدر کشینك قدرین و آبروین کیتاره طورغان بوزوق و حراملغی قرآن ایله مثبت بر اشدر.

نفاق: دخی نمیمه قبیلندن بولغان قبیح بر فعلدرکه ایکی یوزلی بولوغه ایتورلر. مثلا بر کشی یانینه بارغاچ اول کشی اوگغاینه طوروب آنارغه موافق بولغان روشچه سوزلاشور، ایکنچیسی یانینه بارغاچ شولای آنك استادیکنچه سویلاشور، بوندای آدمنی منافق دیوب ایتورلر؛ بو شوندان حرام اشدرکه منافقلر حقنده قرآن الکریم‌ده مخصوص بر سوره باردر و بو خصوصده وارد اولان حدیثلرده کوب‌در، جمله‌دن بری (مَنْ كَانَ لَهُ وَجْهَانِ فِي الدُّنْيَا كَانَ لَهُ لِسَانَانِ فِي الْاٰخِرَةِ) در، معناسی: (بر کمسه‌نك دنیاده ایکی یوزی بولسه آخرتده ایکی تلی بولور) دیمك‌در.

۲۳ — اَلْكِذْبُ

یعنی یالغان سویلاو خلقلرنك ایك یمانی و کشینك قدری و درجه‌سی کیتوگه سبب بولغان اشلرنك ایك برنچی‌سی یالغانچیلق‌در؛ بر آدمنك برگنه یالغان سوزی سیزلسه آنك ملك درست سوزینه‌ده اعتبار قیلمیلر. آنك سوزی بولسه اعتبار یوق دیوب بر برسینه عبرت ایتوب کورساتوشه‌لر، حراملغی حدیث شریف برله مثبت‌در (اَلْكَاذِبُ عَدُوُّ اللّٰهِ) دیولمش یعنی یالغانچی الله‌نك دشمنی دیمك اولور.

بونڭ ضدی صداقت یعنی هر اشده وسوزده طوغری بولمق‌در، بو بیك کورکام صفت وفرض بر اشدر، طوغری کمسه‌نی هر کم سوەر وهر کم آنارغه انابت ایته‌ر، الوغلر آلدنده قدرلی ودرجه‌لی بولور، قیامت کوننده الوغ درجه‌لرگه نائل بولور.

---

٢٤ — اَلشَّمَاتَةُ

یعنی براوگه ضرر، بلا وقضا کیلووینه شادلانمق، آنارغه کوبدن شولای کیراك ایدی چاقفنه دیوب قوانوب یورمك‌در؛ بوبیك مذموم برصفت، حرام بر فعل وچن احمق‌لق‌در، بونڭ ضدی نصیحت‌در. یعنی مسلمان آدمنڭ اشی آلغه کیتوگه قوانمق هم آنڭ دولتی آرتوون تلامك، اوزنڭ سویگان نرسه‌نی مسلمان قرداشیگه‌ده سویمك وتلامك، اوزنڭ سویماگان و تلاماگان نرسه‌نی مسلمان قرداش ایچونده سویماوسزلك‌در، وبو کورکام صفت هم فرض بر اشدر، آنڭ ایچون پیغمبر صلی الله علیه وسلم (لَا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتّٰى يُحِبَّ لِاَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ) دیوب بیورمشدر، معناسی: (سزنڭ براوگز مؤمن بولماز اوزینه سویگان نرسه‌نی مسلمان قرداشینه‌سویگانگه قدر) دیمکدر.

دخی (مَنْ مَشٰى فِي عَوْنِ اَخِيهِ الْمُسْلِمِ وَمَنْفَعَتِهِ فَلَهُ ثَوَابُ الْمُجَاهِدِينَ) حدیث‌شریفی‌مرویدر. معناسی: (بر کمسه‌مسلمان‌قرداشینڭ فائده‌سنده ویاردمنده یورسه بونارغه مجاهدین‌نڭ ثوابی) دیمکدر. مجاهدین دین صوغشینه بارغان کشیلردر).

دخی (وَاللّٰهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ اَخِيهِ) حدیث شریف. معناسی: (الله قنینڭ یاردمنده بولور، قل مسلمان قرداشینڭ یاردمنده بولغان زمانده) دیمکدر.

۲۵ — اَلْحَسَدُ

حسد یعنی کونلاشمك مثلا برەونك مالین، یا ایسه درجەسین آندن کوبسنمك‌در. بو بیك یمان حرام صفتدر، بوندای آدم حاسد دیوب ایتوله‌در، آنلار نی درجه کونل‌شسه‌لرده اول کشینك مالینه یا ایسه الله تعالی‌نك رحمتیله بیرلـگان درجه وقدرینه اصلا ضرر کیتوره آلماسلر؛ فقط اوزلری ایچون عمراك بر مرض چیر بولور، چونکه حسدلی کمسه هر وقت قایغوده واچندن یوقنی فرض قیلوب کوندن کون کیبوده بولور؛ اوزنده بولغان قدرینك راحتین‌ده کوره آلماز. الله تعالی‌نك وبارچه آدمارنك دشمنی بولور، حاسد کمسه شول قدر یاوز وقباحت کشیدرکه؛ آنلرنك یاوزلقندن صغنو برله الله‌تعالی پیغمبر صلی الله علیه وسلم‌گه امر ایلادیکی سورهٔ فلق‌ده بیان ایتامشدر. وبو حسد جمیع حرام اشلرنك واخلاق ذمیمه‌نك باشیدر، چونکه بر کمسه حسدلی اولسه آنارده شماته، نمیمه، نفاق، غیبت، سب، بهتان وافترا کبی اشلرنك بولووی لازمدر، زیرا آنلر جمله‌سی حاسدنك درتین باصدره طورغان صفتلردر،

فلان کمسه بیگراك یاخشی صانو اینه بزده یوق، فلان‌نك آطی بیگراك یاخشی های أولسه ایدی، اول کمسه بیگراك زور یورط صالدی های بر ضرر کیلسه ایدی دیگان کبی سوزلر هر قایوسی حسددن ایتولمشلردر. بو خصوصه پیغمبر علیه السلام (اَلْحَاسِدُ لَا یَدْخُلُ الْجَنَّةَ) دیمشدر؛ حسدلی جنتکه کرماس دیگان سوز.

---

۲۶ — اَلْکِبْرُ

کبر اوزین اوزی کشیلردن آرتق کوروب اولوغلانو هوالانودر؛ بو ایسه خلقلرنك ایك یمانی واشد حرام بر صفت‌در. ولو بر کمسه عالم هم الوغ

درجه‌لی کورکام هم بای‌ده بولسون همان اوزین اوزی کشیلردن آرتق کورماو تکبرلنماو فرضدر. چونکه الوغلق الله تعالی گه‌گنه مخصوص بر صفتدر. کبرلی کمسه‌نی الله تعالی سومادیکی کبی جمیع آدم‌لرده سوماسلر، آندای آدمنك هیچ بر دوستی بولماز، اگر آنارغه بر آفت ایرشسه هیچ کم قزغانماز تکبر ایدی دیوب طوررلر. قرآن الکریم‌ده (اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُتَكَبِّرِينَ) دیولمشدر. درسلکده الله تعالی تکبرلك قیلوچی آدملرنی سوماز معناسنده‌در.

کبرلی کمسه ابلیس لعین ایله بردر چونکه ابلیس لعین‌ده مین آدم‌دن آرتق آنارغه سجده قیلمیم دیوب خوارلق وذلت‌ده قالمشدر.

کبرنك ضدی تواضع یعنی توبانچیلکلی بولودر، بو بیك کورکام صفت وچن مسلمانلق‌در، تواضع‌لی کمسه اوزین توبان درجه‌ده کورسه‌ده الله تعالی آنك درجه‌سینی کوتارور والله تعالی‌نك دوستی اولور.

(مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللّٰهُ تَعَالَى) حدیث شریفی هم شونی بیان قیلمشدر. یعنی (بر کمسه الله رضالغی ایچون تواضعلی بولسه الله تعالی آنك درجه‌سین یوقاری قیلور) دیگان سوز.

---

۲۷ — اَلرِّيَاءُ

بو سوزنك ترکیچه معناسی اوزین اوزی کورساتودر، اما شریعت‌ده آخرت عملی برله دنیا فائده‌سین ازلاوگه ایتوله‌در؛ مثلا کشی‌لر بنی تقوی دیوب ایتسونلر دیوب کیوم صالوم وعبادتده ریالانو کبی اشلر باردر؛ زور چالماکیو، اوزون چاپان کیوب کشی آلدنده گل آلنغه‌غنه قاراب طوروب، ایکی سوزنك برنده بسم الله هم سبحان الله دیوب اوطرو، کشی یوغنده فرضلرین ادا قیلماسه‌ده، کشی بارنده نوافل ایله اوغراشو کبی اشلر هر قایوسی ریادر، بوده

حرام و اخلاق ذمیمه‌نك الوغسی حتی شرك بالله درجه‌سنده بولغان گناه کبیره‌در، چونکه ریالی کمسه‌لر الله‌غه عبادت قیلغان بولمیلر، بلکه کمگه یاخشی بولوب کورنه‌سی‌لری کیله شوڭا عبادت قیلغان بولورلر، بو ایسه گناه کبائردندر.

وبو ریانك حراملقینه (فویل للمصلّین الّذین هم عن صلوتهم ساهون الّذین هم یرائون ویمنعون الماعون ❀ فمن کان یرجوا لقاء ربّه فلیعمل عملاً صالحا ولا یشرك بعبادة ربّه احداً) آیة کریمه‌لری دلیلدر.

ریانك ضدی اخلاص یعنی قیلا طورغان عبادتلرنی محض الله رضالغی ایچون واوستینه فرض بولدیغی ایچون دیوب قیلودر، هر عبادت ایچون اخلاص فرضدر عبادتلرنك مقبول بولووی اخلاص‌غه مرقوف‌در. فرضلقینه دلیل (وما امروا الّا لیعبدوا الله مخلصین له الدّین هم الا لله الدّین الخالص) آیة جلیله‌لری ایرور.

---

٢٨ — قهر السّائل

صوراوچینی، کیراك صدقه وکیراك بریموش بولسون صوراغانین بیرماینچه آنی سوکمك، آچولانمق قهر السائل نامنده بولوب حرام اش وانسانیتسزلکدر. چونکه قرآن الکریمده (وامّا السّائل فلا تنهر) دیه بیورلمشدر. اما کوڭلك تربیه‌گه قدرتی یتکان کشینك یا ایسه اش اشلاب طابارغه قولندن کیلوردی کشینك سؤال قیلووی صورانووی دخی حرامدر، آندیلرغه بیرووده

تیوش توگل، بلکه آنلرنی صورانورغه اوگراتو بولوب ینه گناه اشدر. دخی برتورلی آدملر بولادر، صورانورغه بیرلوب کینه‌ده نی طابقانین صاتوب اسراف ایتوب، خمر ایچوب‌ده بتره‌لر، بوندایلرغه بیرو اصلا تیوش توگل.

٢٩ — اَلْفَظَاظَةُ

یعنی یاوز خلقلی، قاطی کوکل‌لی و قاطی‌سوزلی، مهربانسز شفقتسز بولمقدر. خلقلرنك اقبحی هم حرام و یاراماز عادتدر، بوندایین آدمنی بزنك تلده‌ده (قانسز) و (گروبیان) دیوب ایته‌لر. بونك ضدی رحیم وشفقتلی بولمق‌در، بو بیك کورکام صفتدر، کشیگه نه قدر رحیم و شفقت قیلنسه، کشی‌دن‌ده شول قدر مرحمت و شفقت کوروب بولادر. چونکه قرآن الکریمده (اِنْ اَحسنتم اَحسنتم لِاَنفسِکُمْ) دیه بیورلمشدر یعنی ایزکولك قیلساڭز اوزڭز ایچون بولور دیمکدر.

رحیم وشفقتلی بولو بیك تیوشلیدر، زیرا پیغمبر صلی الله علیه وسلم (خَیرُ النَّاسِ مَنْ یَنفعُ النَّاسَ) دیمشدر، معناسی: (آدملرنك ایزگوراکی آدملرگه فائده کیتورگانی دیمکدر.

٣٠ — اَلدُّعاءُ عَلٰی اَحدٍ

یعنی برکمسه‌نك ضررینه دعا قیلمق، یا ایسه برکمسه‌نی لعنت قیلمق، بو دخی بیك قباحت بر صفتدر، بن سڭا بددعا قیلورمن، سن بنم دعامنی آلمیسك دیگان کبی سوزلر چن دیوانه‌لك و گناهکارلقدر، چونکه دین اسلامده برکمنك‌ده ضررینه دعا قیلورغه رخصت یوق، اگر بره‌وگه بیك آچو کیلسه‌ده

آڭا توفیق وهدایت واوزگنی آچولاندرمی طورغان صورتده بولوون اللهدن صوراب ایزگو دعا قیلو تیوش بولادر. آنارغه یمان دعا قیلو برله هیچ بر ضرر واوزگهده هیچ بر فائده کیلمیدر.

۳۱ — الجزع

یعنی صبرسزلق وهر اشده آشغوچیلق دخی الله تعالی‌نك بیردیکی بلا وقضاسینه وکوردیکی محنت ومشقتکه آرتق اوفتانو، یوراکنی باندرو جزع نامنده‌در، اشد حرام اش وچن شیطاناق‌در. چونکه هر اشده وهر طوغریده صبرلی بولو فرضدر. (وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ) هم (فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ) آیة جلیل‌لری بوڭا دلیلدر.

صبرسزلق برله قیلنغان اش هیچ بر وقت اوکنچکه توشورمی قالدرماز وزور گناهلی بولوغه سبب بولور. چونکه حدیث قدسی شول روشچه (مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَلَمْ يَصْبِرْ عَلَى بَلَائِي فَلْيَطْلُبْ رَبًّا سِوَائِي) معناسی: (بر کمسه بنم قضامه راضی بولماسه، بلامه صبر ایلاماسه بن‌دن باشقه خواجه‌نی استاسون یعنی رحمتمدن سورلکسون) دیمکدر.

بس بویله اولغاچ صبرسزلقدن وچدامسزلقدن بیك صاقلانو لازم بولادر.

۳۲ — وقاحة

یعنی اویاتسز وادبسز بولو، سوز سویلاگانده قبیح سوزلر قوشوب سویلاو، شرعا قبیح ومکروه بولغان اشلردن اویالماو وقاحة نامنده‌در. بیك یمان صفت وحرام اشدر (اَلْفُحْشُ لَيْسَ مِنَ الْاِسْلَامِ) حدیث شریفی بونك حراملقینه دلیلدر یعنی اویات اش بوزوق سوزلر اسلام‌دن توگل یعنی شوندای

کمسه‌لر مسلمان ایماس دیمکدر. بونڭ عکسی حیا یعنی اویاتلی وانصافلی بولو بیك کورکام وتیوشلی بر صفتدر. تیوشلیلکی (اَلْحَیَاءُ مِنَ الْاِیمَانِ وَالْاِیمَانُ فِی الْجَنَّةِ) حدیث شریفی ایله بیان ایتلگان، معناسی: (اویاطلی بولو ایماندن، ایمان اهلی جنتده) دیمکدر.

---

٣٣ — اَلسَّرِقَةُ وَالْخِیَانَةُ

سرقه یعنی اوغریلق اوز رخصتندن باشقه کشینڭ مالین یاشروب آلودر. کشینڭ دنیا وآخرت بختسز وراحتسز بولو وینه سبب بولغان اشلرنڭ برنچی‌سیدر. اگر بر کمسه‌نڭ دنیاده وقت برگنه بولسه‌ده اوغریلغی سیزلسه اول کشینڭ هیچ بر قدری قالمیدر، هر کم بونی اوغری قارانی دیوب اینور و آنی هیچ بر خدمتکه قبول قیلماسلر، تمام خوارلقده قالور. اوغریلق بر سیزلگان‌نڭ صوڭنده نی قدر طوغری بولورغه استاسه‌ڭده وطوغری بولسه‌ڭده همان بر کمده انابت قیلماز. وبونڭ حراملغینه دلیل قرآن الکریم‌نڭ (وَلَا یَسْرِقْنَ) آیة جلیله‌لریدر.

خیانة: دخی اوغرلاو قبیلندن بولغان حرام بر اشدر، لکن خیانت شول روشچه‌که براونڭ بر نرسه‌سینه، یا ایسه بیرگان وصاتارغه قویغان مالینه قول یابو کبی بولور. بو خیانت دیگان نرسه هر طوغری‌ده بولادر؛ مثلا صاتو ایتوده اولچه‌ونی کیم قیلو، آرشیننی قسقه قیلو، یا ایسه یاخشی مالغه ناچار بر نرسه قوشوب یاخشی مال حسابندن صاتو، یا ایسه اوزیمه شول حق دیوب یالغانلاب آرتق بها ایله صاتو، یا ایسه شول بهانی بیردیلر دیوب یالغانلاو کبی اشلر همه‌سی خیانت بولوب وظالملق‌درلر.

دخی بر کمسه، امانت اینوب بر یرگه آلوب بارورغه، یا ایسه صاقلارغه

یاخود طوتا طورورغه بیرگان نرسه‌سینه تیو کبی اشلرده امانتغه خیانت بولوب اشد حرام وظالملقدر. چونکه قرآن الکریمده (اِنَّ اللّٰه یأمرکم اَن تؤدّوا الْاَمانٰاتِ اِلٰی اَهْلِهٰا) دیو امانتنی خواجه‌لرینه طابشرو ایله امر ایتلمشدر.

---

۳۴ — خُلْفُ الْوَعْدِ

عهد ایله سوز قویشقان اشده عهدنی بوزمق معناسنده‌در، بو هم حرام اش ومنافقلقدر، دخی کشینک آبرویسز واشانچسز بولووینه سبب‌در. حدیث شریف هم شونی آڭلاتادر: (آیَةُ الْمُنافِقِ ثَلاٰثٌ وَاِنْ صٰامَ وَصَلّٰی وَزَعَمَ اَنَّه مُسْلِمٌ اِذٰا حَدَّثَ کَذَبَ وَاِذٰا وَعَدَ اَخْلَفَ وَاِذٰا اؤْتُمِنَ خٰانَ) معناسی: (منافقنک علامتی اوچدر: گرچه روزه طوتسه، نماز اوقوسه واوزینی مسلمان دیوب گمان قیلسه‌ده، سویلاگان وقتنده یالغان سویلار، وعده قیلغان وقتنده خلافلق قیلور، امین طوتولغان وقتده خیانت قیلور.

---

۳۵ — جِدٰالْ

سوز کوراشدرو، سوزم اوستکه چقسون دیوب تیرشو، دین ومذهب هم علم‌طوغریسنده مناظره قیلشوب قارشوده‌غینی اویالتورغه، ملزم ایتوب قالدروب اوزینک فضیلتین اظهار ایتارگه طرشو جدال ومناظره نامنده بولوب حرام بر فعل ومذموم خلقدر، چونکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم (اِنَّ اَوَّلَ مٰا عَهِدَ رَبّی اِلَیَّ وَنَهانی عَنْه بَعْدَ عِبٰادَةِ الْاَوْثانِ وَشُرْبِ الْخَمْرِ مُلاٰحٰاتُ

الرِّجالِ) دیمشدر. معناسی: (درستلکده بنم اوزرمه الله تعالی عهد قیلغان وظیفان نرسه‌لرنك اوّلگیسی، پوطلرغه عبادت قیلودن خمر ایچودن صوکره، آدملر ایله منازغه و مجادله قیلودر.

٣٦ — اَلطِّيَرَةُ

یعنی شوملانو بر نرسه‌نی یمانلقغه یوراو، یا ایسه بر اشنی شوناردن‌در دیوب بلو کبی اشلر طیره نامنه بولوب حرام و گناه کبیره‌در. مثلا ات اوولی برقضا بولور ایندی، اوّل قوزغون اوچرادی بو اش خیرسز بولور آخری، آولغه کوکی کیلوب قچقرسه پوژ ار چفا دیوب ایتو کبی اشلر. دخی بکا شوندای قضا بولدی فلان حضرتنك قولین اوپما گان ایدم شوندن‌در آخری دیگان کبی سوزلر هر قایوسی طیره‌در. بو بیك یمان اشدر. پیغمبر صلی الله علیه وسلم (اَلطِّيَرَةُ شِرْكٌ) دیمشدر یعنی (شوملانو الله‌غه شرکت) در دیمك.

٣٧ -- اَلْاَمْنُ

یعنی بن یاخشی آدم گناه قیلمیم، بنده هیچ کمنك حقی یوق دیوب الله تعالی‌نك عذابندن قورقمیچه امین بولو هم گناه کبائر وحرام صفت‌در. (اَفَاَمِنُوا مَكْرَ اللّٰهِ فَلَا يَاْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ) قول شریفی دلیدر.

٣٨ — اَلْيَاْسُ مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ

بن بیك الوغ گناهلیمن بکا الله‌نك رحمتی اصلا بولماس بن عذابقه

کورم گنه ایندی دیوب الله تعالی‌نك رحمتندن امید کیسوده حرام‌در. چونکه الله تعالی (لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ) یعنی الله تعالی نـك رحمتندن امید کیسمه‌گز دیه بیورمشدر.

۳۹ — اَلْبِدْعَةُ السَّيِّئَةُ

یعنی شریعتـکه وسنت رسول که خلاف بولغان عادتلر چقارمق، یا ایسه آنلرنی قبول قیلمق حرام بولوب رسول‌الله‌غه ایارماوچیلك‌در. چونکه قرآن الکریم‌نك حشر سوره‌سنده ۸ نچی آیتده (وَمَا آتَيكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهيـكُم عَنهُ فَانتَهُوا) دیـه امر ایتلمشدر. یعنی سزلرگه رسول الله کیتورگانلرنی قبول ایتوب، اول طیغانلردن طیولیگز! دیمك اولور.

٤٠ — اِظْهَارُ السِّرِّ

یعنی سر طاراتو، سویلاب یورو، کیراك اوزیگنکین بولسه‌ده حرام وکشی سری بولسه خیانت هم کشیگه ظلم‌در. چونکه بو سرنی طاراتو کوب فتنه‌لرنك کوب کشی‌لر ایل دشمنلاشولرنك باشیدر. پیغمبر صلی الله علیه وسلم: (لَا يَحِلُّ لِاَحَدٍ اَنْ يُفْشِيَ عَلَىٰ صَاحِبِهِ مَا يَكْرَهُ) دیمشدر. یعنی هیچ براوگه حلال ایماس بولداشینك ضرر بنه، اول مکروه کورگان نرسه‌نی طاراتو دیمك اولور.

دخی حرام اشلر

۱: ضرری تیمی طورغان حیوانلرنی اولتروب جان قیو، یا ایسه آنلرنك یوز بنه قیناو، یاخود نیچك بولسه‌ده رنجتو، یا ایسه اوت برله عذاب قیلو کبی اشلر حرام‌در.

٢: اولگان آدمنی یمانلاب سویلاو، یا ایسه میتنڭ اعضاسینه ضرر کیتورو،
٣: کشیگه قوشمه آت ایله ایتو، یا ایسه شوندای آت قوشو.
٤: براونڭ مالین طابسه‌ڭ بیرماینچه طورو.
٥: یالغانغه شهادت بیرو، یا ایسه حق‌لقنی بله طوروب ایتماو.
٦: قز بالانی اوزی راضی بولماغان یرینه کوچلاب بیرو.
٧: الله تعالی دن باشقه نڭ رضالغی ایچون کیچکی قربان و تلاك قربانلر چالو.
٨: باغوچیغه اوشانو وباغوچیلق قیلو.
٩: هیچ بر عذرسز آنط ایتوب الله نڭ اسمین تخفیف قیلو؛ یا ایسه الله اسمندن باشقه بر سوز برله آنط ایتو، ایکمه‌کدر، شول قویاشدر دیوب ایتو کبی.
١٠: حرام اشنی قیلورغه بسمله ایله باشلاو.
١١: کشیگه عورتین کورساتو یاخود اوزی کشی عورتینه هیچ بر عذرسز کوز توشورو.
١٢: کشی اوز اوزینی اولترو یا ایسه قصدا بر بر اعضاسین ایمگاتو.
١٣: ایزگو وعالم تقوی کشیلرنی دشمن کوروب فاسق لرنی دوست طوتو.
١٤: کشی نی نیچك گنه بولسه‌ده گناه بولغان اشکه قزقدروب قیلدرو.
١٥: اوغرلانغان مالنی بله طوروب آلو.
١٦: جنب کوینچه یورو.
١٧: ایتی حلال بولماغان حیوانلرنڭ سوتلرینی ایچو.
١٨: ایتی حلال حیوانلرنڭ عورت بولغان اعضالرین، یا ایسه بیزلرین وقووق لرین، یا ایسه اوتلرینی آشاو.
١٩: صدقه‌غه اهل بولماغان کشی نڭ صدقه آلووی.

۲۰: آچووی کیلـگان کشیگه اوچ کوندن آرتق اوپکالاب یورو.
بس بو اشلر هر قایوسی حرامدرلر بارچه‌سندن صاقلانو لازمدر.

ایکنچی باب مکروهلر بیاننده

مکروه: (مَا ثَبَتَ النَّهْیُ فِیهِ مَعَ الْمُعَارِضِ) یعنی شونـداین عملدرکه آنڭ طیبولمش بولووی ثابت بولدی قارشی کیله طورغان دلیل برله یعنی دلیل ظنی برله لکن بو مکروه تحریمی‌در، یعنی حرامغه یاقن بولغان مکروه؛ بونی قیلغان کشی گناهلی، قویغان کشی ثوابلی بولاچاقدر. حلال‌گه صاناغان کشی ایمانسز بولماس، لکن زور گناهلی بولور.
بس مکروه ایکی تورلی بولادر: برسی مکروه تحریمی، ایکنچی‌سی مکروه تنزیهی‌در.
مکروه تنزیهی شولدرکه اول اشنڭ قیلنووی چیرکانچ هم ادبکه، یا ایسه الوغ وعالم کشیلرنڭ عادتینه مخالف بولور. حاصل کشی یاراتمی طورغان فنا عادتلر اولور.
بونڭ قیلنووی بیك زور گناه بولماسه‌ده عادتسزلك وادبسزلکدر.

مکروه بولغان اشلر

— ۱ —

عبادت‌ده بولغان مکروهلر

نماز مـکروه بولغان وقتلرده نماز اوقو ، بر طوتاش‌دن یعنی افطارسز ایکی اوچ کون روزه طوتو، نیت ایله شروع ایتلـگان نفل نماز وروزه‌لرنی بوزو، خاتونلر ایرینڭ رخصتندن باشقه نفل روزه‌غه کرشو، جنب کمسه‌نڭ، یا ایسه حیضلی ونفاسلی خاتوننڭ قرآن اوقووی، قرآندن کوڭل‌گه آلغان آیت

و مقرائلرنی تکرارلامایننچه اونونو، جنب کشی نك اذان و قامت اوقووی، مقندیلر اوزین یارانماغانین سیزه طورغان بر کمسه نك نمازده امام بولووی، فقط جمعه یا ایسه شنبه کوننی خاص اینوب روزه طوتو، اذان وقتنده کشیگه سلام بیرو، یا ایسه سلام آلو، استبراء قیله طورغان کشیگه سلام بیرو، یا ایسه شول وقتده کشی سلامین آلو، حرام وگناه اشنی قیلوب طوروچیغه سلام بیرو، سلام بیرگانده، یا ایسه سلام آلغانده باشنی ایبوب قولنی کوکراکگه قویوب تکلفلانو کبی اشلر هر قایوسی مکروه‌در.

— ۲ —

مسجدکه کروده و مسجدده اوطروده بولغان مکروهلر

جنب حالنده مسجدکه کرو، مسجدکه کرگانده صول آیاق برله باشلاب ادبسز قیافتنده یعنی دوب دوب باصوب کرو، یا ایسه بیك تکبر قیافتنده کروب کشیلرنك موینلری آرقلی آتلاب آلنداغی صفغه اوزو، یا ایسه بن الوغ دیوب آلنداغی صفقه بارو ایچون کشیلردن یول صوراو، یاخود اوزندن توبان درجه‌لی کشینی آلنداغی صفدن چغاروب آنك اورنینه اوطرو، مسجدده عذرسز آیاقلرین صوزوب اوطرو، یا ایسه اوینا‌ب، کرگان کشیگه بر قاراب، یا ایسه بورونلرینی وقولاقلرینی قازوب، تشلرین آرالاشدروب یا ایسه بارماقلری ایله اوینا‌ب شارتلاتوب. یاخود نمازاق‌غه یازغان بولوب اوطرولر، یا ایسه یش یش ساعتکه قاراو، قچقروب کیکرو وقچقروب طماق قرو وایسناو، یا ایسه توچکرو، یانداغی کشینك چابوو ینه اوطروب آنی مشقتلاو، یا ایسه نماز اوقوچیلرنك آلدندن اوزو، یا ایسه مسجد ایچنده توکرو وآواز ایله بورون سنگرو، ذکر وتسبیحلرنی چاشدر چوشدر کشی ایشتورلك ایتوب اوقو، سویلاشوب اوطرو یا ایسه عبادتکه حمیت ملیه گه (مکتب مدرسه تعمیر ایتو، زیارت تیره‌لرین قاراو اوقو واوقتو کبی اشلرگه) دائر بولماغان کیکاشلرنی (مصلحتلرنی) مسجد

قیلو (نگرمان بیرو، یر بولو، پچان بولو کبی اشلر)، یا ایسه امام خطبه اوقوغانده ذکر وتسبیح ده بولو، یا ایسه طکلامی اوطرو، یا ایسه بیك طکلاغان بولوب تکافلنوب سلکنوب ور یالانوب اوطرو کبی اشلر هر قایوسی مکروه و بیك الوغ ادبسزلکدرلر.

— ۳ —

میت نی تکفین و تجهیزده قبر و زیارت طوغریسنده بولغان مکروهلر

میت نك جنازه‌سینی مسجدده اوقو، اخشامدن صوڭ دفن قیلو، عذرسز قبرستانغه آرباغه صالوب آلوب بارو، میت نی قبر ایچینه قویغانچه یرگه اوطروب تورو، میت وجنازه یاننده کولوشوب سویله‌شو، میت یاننده آشاو، ضرورتسز بر قبرگه ایکی میت قویو، خاتونلرنك جنازه آرتندن بارولری و قبرستانغه کروب یورولری، یا ایسه ایرلر بولسه‌ده قبرستانغه کروب قبرلرنی طابطاب یورولری، یاخود قبر اوستینه اوطرولری، یا ایسه قبرستانده بولغان اوله‌ن چچه‌كلرنی جیو و آغاچلرنی صندرو، یا ایسه آنده بولغان جیلاك، چیه و آلما کبی جیمشلرنی جیوب آشاو کبی اشلر بارچه‌سی مکروهدر.

دخی قبرستانغه وقبر اوستینه تونله اوط وشمع یاندروب قویو، یاایسه قبر اوستینه توبه‌لی (باشی یابلغان) بنا قورو، یا ایسه میت نی ماقتاب اوستینه طاش قویو، (اما قبرنی طابارغه اوڭغای بولسون ایچون میت اسمی یازلغان طاشنك قویلووننده ضرر یوقدر) ضرورتسز آنده‌غی طاشلرنی اوقوب یورو کبی اشلر بارچه‌سی مکروهدر.

— ٤ —

صاتو، آلو و معامله‌ده بولغان مکروهلر

صاتوچی کمسه مالین ماقتاب یاخشیلغی حقنده یمین ایتو، (١) بر شهرگه کیله طورغان مالنی غیر یلردن اوچسز آلو ایچون، یاایسه آلوب‌ده قیمت صاتو ایچون شهردن قارشی چقوب آلو، یا ایسه بر شهرگه کیرا کلی مالنی قیمت‌راك صاتار ایچون ایکنچی شهرگه ایلتو، یا ایسه بهاسی طاغن کوتاروله توشسون ده‌لی دیوب جیفان آشلقنی صاتمی آصراو، برکشی مال صاتولاب طورغانده اول قیمتراك آلسون دیوب بهاسین آرتدروب بیرو، یـا ایسه براو مالنی کورساتکان زمانده ایکنچی صاتوچی دخی اوز مالین کیتوروب کورساتووی، یا ایسه آلوچی مالنی کیری قایتار ورغه‌تلاسه‌صاتوچی‌اوچسز بها ایله‌قایتاروب آلو، یا ایسه صاتوچی مالنی کیری قایتاروب صوراغانده آلوچی کمسه اوزی بیرگان حقدن آرتغن صوراو، یا ایسه صاتو آلوده هیچ بر دخلی بولماغان شرط قویشسه‌لر مثلا بر برسین صیلاشو کبی (عوام آراسنده بونی موغاریس دیورلر)؛ یاایسه بر مالنی صاوتی بر له اولچاب صاوت آورلقنده شـول مالغه حساب قیلو، بالالی حیوان‌نك یاش بالاسین، یا ایسه آناسین صاتوب یا ایسه صویوب بر برسندن آیرو کبی اشلر هر قایوسی مکروهدر.

دخی بر کشیدن کیرا کلی یوموشنی الله حقی ایچون دیوب صوراو، یا ایسه الله حقی ایچون دیوب صوراغان کشینك اوتنچین ادا قیلماو (ممکن اولدقده)، یا که بوروچ وباشقه بر بر یوموشنی زنهار دیه قات قات صوراو، یا ایسه بره‌ودن آلاچق بولغانده قرلنده‌غی آقتق مالینی آلوب بورچنی تولانو، یا ایسه بره‌وگه بولاك ایتوب بیرگان نرسه‌نی قایتاروب آلـو، یاخود بولاکنی آرتغی ایله قایتاروب آلو نیتی ایله بیرو، حیوانلرغه قولاغین، یا ایسه بورنین

(١) گرچه یاخشی بولسه‌ده.

کیسوب، یاکه یاروب. یا ایسه باشقه بر بر اعضاسینی یاندروب طامغاصالو،
قز خاتون‌نڭ ایرندن یا ایسه محرم قرداشندن باشقه سفرگه چقووی، یا ایسه
سفردن قایتوچینڭ هیچ بر ضرورتسز توننه قایتوب کرووی، صاتو ایتارگه
قوباش چقغانچی بابشو، بر شهرده یوغنچلی چیر بولغانین بله طوروب آنده
باروب کرو، بالالرغه اسم بیرگانده هیچده معناسی بولماغان اسملر قوشو:
(ایل‌باقتی، طوق‌خواجه، اسان تیمر کبیلر)، یاایسه معناسی بولسه‌ده چیرکانگچ
وکولنچ بولغان سوزلر قوشو: (ابن فاسق، ابو جاهل کبیلر)، یاخود معناسی
مبالغه‌لی بولغان اسملر قوشو: (نبی‌الله، ولی‌الله کبیلر). بوندای فعللر بارچه‌سی
مکروه بولوب صاقلانو لازم‌در.

— ۵ —

آشاو ایچو وطعامده بولغان مکروهلر

آشارغه بسمله‌سز باشلاو، آشاو ایچونی عذرسز صول قول ایله قیلو، ایتی
حلال بولوب اوزی نجاست آشی طورغان حیوانلر تیوشلی مقدارنچه پاك نرسه
ایله تربیه‌لنمه‌گانده ایتلرین آشاو، سوتلرین ایچو، مثلا توه‌نی (٤٠) کون،
صغرنی (٢٠) کون، صارق‌نی (١٠) کون، طاوقنی (٣) کون تربیه لازم‌در.
[...]اچی‌دن قالغان سوت وصونی ایچو، آشی طورغان‌نعمتنی وایکمه کنی قدرله‌ماو
[مث]لا (ایکمك اوستینه نرسه قویو؛ بر قول ایله صندرو، یا ایسه اوستینه باصوب
[طاب]اق ایله کیسو، یاکه ایکمه‌ك صنغینی طاباق آستینه قصدرو، آشدن یوغاری
[...]طرو کبی اشلردر). دخی آیاق اوستنده کوینچه آشاب ایچو، یاطوب آشاو،
[...]ضرله‌گان آشنی آشامیچه کوتدرو، کشی آلدندن آشاو، کشی مجلسندن آش
[...]وب کیتو کبی اشلر هر قایوسی مکروه وبیك زور ادبسزلك‌گه سبب بولغان
[...]ردر.

— ٦ —

كيوم كيوده، زينتله‌نوده و تربيه‌له‌نوده بولغان مكروهلر

بيك آرتق قيمتلى كيوملر كيونو، يا ايسه كيومنى بيك شاقشى و باچراق بورتو، يا ايسه ايرلر صاپ صارى و ياخود قپ قزل كيوملر كيو، بيك قسقه و بيك طار كيوملر كيو، ياخود لاشدر لوشدر يورى طورغان بيك اوزون و كيك كيوملر كيو، كيگان كيومنى صالغاچ قدرله‌ماو قايده يتدى شونده طاشلاو كبى اشلر بارچه‌سى مكروه‌در. دخى ايرلر ميوقلر ينى آغزغه كوردلك ايتوب آرتقن كيسمايتچه يورولرى، يا ايسه بتونله‌ى قروب طاشلاوارى، ياكه صاقالارنى قروب كيته‌رولرى دخى مكروه‌در، يا ايسه صاقال، ميوق، صاچلرندن آغارا باشلاغان توكلرنى يولقو، ياكه صاقاللرين قاراغه بوياو، يا ايسه جنب كوينچه صاچ كيتارو وطرناق كيسو، يا ايسه يتكان طرنافنى و توكلرنى كيتارمايتچه يورو، تندن آيرلغان توكلر وطرناقلرنى قايده يتدى شونده طاشلاو، طرنافنى تش بوله تشلاب كيتارو، كشى آلدنده وآش يانننده طرناق كيسو كبى اشلر دخى مكروه و ادبسزلكدرلر.

— ٧ —

ذبح يعنى حيوان بوغازلاوده بولغان مكروهلر

بالاارغه وقتى يتكان حيوانى بوغازلاو، يا ايسه ضرورت بولماغانده تونله بوغازلاو، اوتار اوتماس پچاق برله بوغازلاو، يا ايسه سوياك، موگز، پيالا كبى نرسه‌لر ايله بوغازلاو، حيوانى قبله‌دن غيرى طرفقه طابا ياتقروب بوغازلاو، بوغازلاوده آرتق رحيمسزله‌نو، (اوستينه آغر نرسه باصدروب قويو، يا ايسه باشينه باصو كبى). پچاقنى حيوانغه كورساتوب قايراو، حيواننى ياتقرغاچ اوزاق

کوتدروب طورو، جانی چقماز بورون طونی باشلاو، باشین بتونلای کیسوب چغارو کبی اشلر بارچه‌سی مکروه تحریمی‌در.

— ۸ —

تورلی، تورلی مکروهلر

ملکلامی طورغان، یا ایسه دشمنلانه طورغان کشیگه امر معروف، نهی منکر ایتو، نجس نرسه‌لرنی کشی کوزی آلدینه طاشلاو، اولم صوراب دعا قیلو، اوی ایچنده ات آصراو، تربیه‌گه قادر بولغان صورتده اویله‌نمی طورو، آلغان خاتوننی برده عذرسز آیروب یبارو، ماقتانوب سویلاو، یا ایسه نکلفلانوب ماطور ایتدروب سویلاو، یا ایسه سوز آستنده قالماسون ایچون حقلقنی بله طوروب طارطشو، حلال لکنده شك بولغان طعام ارنی آشاو و کیوملرنی کیو، جیز باقر وتیمر بوزکلر کیو، یوز توبان یاطوب یوقلاو، کشی سوزینی بولوب سوزگه کرشو، قوناقنی آرتق قستاو، آورو کشینی ایرکسزلاب آشاتو، آورونی کوب سویلاتوب مشقتلاندرو، یا که آورونی چیرك بیك قوّنلی دیوب قورقتو، یا ایسه حسرتلی کشینی بووانماینچه حسرتین طاغین آرتدرو، برەونك اوینه رخصتسز کیلوب کرو، ایکی کشی سویله‌شوب اوطورغانده آرالرینه باروب قوشلو، یاش یکت قارتچق کمسه‌نی نکاحلانو، یاش قزلرنی قارت کمسه‌گه بیرو، اوزکنی کشیدن ماقتاتورغه طرشوب سویلاو کبی اشلر هر قایوسی مکروهدر.

اوچنچی باب مباح هم مفسدلر بیاننده

مباح: شوندایّن اشدرکه، آنی قیلو برله قیلماوده بنده اختیارلی بولور یعنی استناسه قیلور؛ استماسه قیلماز قیلسه ثوابلی، قویسه گناهلی، یا ایسه قویسه ثوابلی قیلسه گناهلیده بولماز، هر ایکیسی بر بولور. حلال نعمتلرنی ایچملکلرنی طویغانچه آشاو، ایچو، ضرورت بولغانده (دوا ایچون) حرام

ترسه‌ارنی‌ده استعمال قیلو، اوزیگه ضرری تیگان کشیدن زارلانوب غیبت
قیلو، (بونی شکایت دیورلر)، یا ایسه اسمین ایتماینچه بر کمسه‌نڭ عیبلرین
سوبلاو، مسافر کمسه‌نڭ روزه‌نی قضاغه قالدرووی، چینکبنه اوچ‌ته‌ولیك مسح
قیلووی، بر کمسه‌گه بورچقه نرسه بیرگانده آقچه‌سین کیتورگانچه اوزنده صاقلاب
طورو ایچون بر نرسه‌سین آلوب قالو، (بونی رهن ـــ زاکلات دیورلر) کبی اشلر بارچه‌سی مباح‌در.

مفسد: کرشلمش عملنی بوزا طورغان اشدرکه قصدا یعنی بلوب قیلغانده الوغ گناه بولوب. خطاء بولغانده ضرر یوقدر.

هر عبادتده مفسد بولغان اشلر باردر. لکن بونده قدرلی بیك کوبسی بیان ایتلدی مثلا طهارت مفسدلری: نماز، روزه، تیمم هم مسحنڭ مفسدلری وغیرلر، بر عبادتنڭ درستلگینه شرط بولغان نرسه‌نڭ ترك ایتلووی شول عبادتنی مفسد بولادر. (١)

دورتنچی باب شریعت حکملری بیانده

برنچی فصل نجاست بیانده

نجاست ایکی تورلی بولادر برسی (نجاست غلیظه) یعنی اشد نجس بیك آزغنه‌سنده پاکلاو وکیتارو لازم. معفو بولغانی بیك آز اولور. ایکنچی‌سی (نجاست خفیفه) یعنی یگلجه نجس، کیومده بولسه‌ده بایتاغی معفو بولادر؛ ایمدی بلمك لازمدرکه نیلر نجاست غلیظه ونیلر نجاست خفیفه بولور: ایتلری حرام بولغان قوشلرنڭ تیزاکلری نجاست خفیفه‌دن (قارغا، قوزغون، چاوکه، بابالاق، قارچغا، صایصقان، طوقران کبی قوشلر).

دخی ایتلری حلال بولغان حیوانلرنڭ بولی نجاست خفیفه‌دن بولور

(١) بو طوغریده بونده قدرلی بیان ایتلگان مفسدلرنی شاکردلردن ... بلماز ایسه‌لر قایتوب قاراولرینی توصیه ایلامك معلملرنڭ اشیدر...

ت، صارق، صفر، قوی کبیلاری) شونلردن باشقەلر بارچەسی نجاست غلیظه
رور. اینی حـلال حیوانلرنڭ تیزاکلری، اینی حرام بولغان حیوانلرنڭ
زاکلری، بوللری وسلەگیلری (ات، بوری، تولکی، آیو، آرسلان کبیلر)
ی حلال بولغان قوشلرنڭ تیزاکلری (اورداك، طاوق، قاز کبی)، آدمنڭ
لی وتیزاگی، شریعتچه بوغازلانماغان حیوانلرنڭ ایتلری وتیریلری، اولەکسه
نی وقانلری، خنزیرنڭ بتون نرسەسی، بوغاز قانی، خمر، آغز طولی بولغان
صق، جراحتدن چقغان نرسەلر بارچەسی نجاست غلیظەدرلر.

پاك نرسەلر:

شریعتچه بوغازلانغان حیوان‌نڭ (گرچه ایتین آشاو درست بولماسەده)
نی و تیریسی پاکدر، خنزیردن باشقه حیوانلرنڭ بونلری و سویاکلری،
نگرلری پاکدر، آرو ایت قانی‌ده پاکدر.

ایکنچی فصل نجاستدن پاکلانو طریقی.

نجاست غلیظەنڭ بر درهم قدرلیسی نجاست خفیفەنڭ آرقلیسی هم بویی
ار قارش قدری بولغانی کیراك کیومدە وکیراك جایوب‌قویلغان نرسەده بولسون
فودر، پاکلانماسەده درستدر، اما بوندن آرتقی درست ایماس پاکلاو لازم
جاستدن پاکلانو تورلیچه بولور، بعض نرسەنی یووب پاکلاو لازم. بعض
سه اشقوب وسورتوب پاکلانور، وبعض نرسه بر قدرین آلوبرله پاکلانور،
یوب پاکلاو ایچون صولازمدر. یلغه چیشمه قیو دیڭگز وزور کول صولاری
رچەسی پاك بولوب طهارت آلورغه ونجاست یوارغه درستدر. صووینڭ
رستی مربع ١٠٠ آرشین، تراننگی یارم آرشین قدر بولغان کول
ورغه‌حساب ایتلوب بر طرفینه نجاست توشسەده ایکنچی طارف نجسلانماز همان
ك اولور. صو برله نجاستنی کیتارگانده صغو ممکن بولغان نرسەلرنی اوچ

مرتبه یووب، اوچ مرتبه صغو لازمدر، اما صغو ممکن بولماغان نرسه‌لرنی (زو کییز وطولوب کبی‌لر) اوچ مرتبه یووب اوچ مرتبه طامچیسی بتکانگه قدر کیبدرو لازمدر، بر نرسه‌نی اوچ مرتبه یوغاندن صوڭره‌ده نجاستنڭ بر آز اثری قالسه بترو مشقتلی بولسه شول کوینچه درستدر.

کوون نرسه‌لرده وچینك‌لرده‌گی نجس کیبکان بولسه اووب توشورو برله پاك بولور، اگر صیوق بواسه، یا ایسه یووش بولسه صو برله یوو لازم بولور. اوو برله پاکلانماس.

قلچ، پچاق، بالتا کبی تیمر و باقر یا کموجیزدن بولغان یالتراوقلی نرسه‌لر نجاستلانسه‌لر یاخشیلاب سورتو برله‌ده پاکلانورلر.

قیوده نجس بولسه یا که نجس توشسه صووین توگو ونجسنی چغارو برله پاکلانور.

نجس بولغان تیریلر ایلاو یعنی اشکه کرتو برله پاکلانور. دوڭغز تیریسندن باشقه نیندای تیرنی بولسه‌ده کیراك شریعتچه بوغازلانغان بولسون، کیراك بولماسون، کیراك اولاکسه تیریسی بولسون ایلاو برله مطلقا پاك بولادر.

نجاستدن پاکلانوغه دائر بر قدر مسائل

۱ نچی مسئله: الوغ پالاسنڭ بر اوچنده نجس بولسه ایکنچی اوچنده نماز درست بولادر، یا ایسه بر یاغی پاك ایکنچی طرفی نجس کیومنڭ پاك طرفنده نماز اوقو درستدر، اگر ایکی قاتلی بولسه. قزاقی، جیلان چاپان کبی بر قاتلی بولسه درست بولماس. یرده نجس بولسه اول نجس قوروب کیبوب اثری بتکاچ آنده نماز درست، اما تیمم ایتو درست توگل.

۲ نچی مسئله: بر کیومگه نجس تیسه اول نجس تیگان اورنی اونوتولغان صورتده بر یرنی چامالاب یوسه شول کیوم پاك بولوب آنڭ ایله نماز درستدر، اما صوڭره نجس‌نڭ اورنی معلوم بولوب یوغان یر

طوغری کیلما گان بولسه اول وقتده پاکادن بووب ئه‌لیگه قدر اول کیوم برله اوقولغان نمازلرنی کیری قایتارور.

٣ نچی مسئله : چیتککه ساچراغان بَول اینه اوچندن واق بولسه ضرر بیرماس ایر براك بولسه پاکلاو لازم. یا ایسه استنجاء صووی ساچراسه‌ده ضرر یوق.

٤ نچی مسئله: بر کشی‌نك اوستنده‌گی کیومی نجس بولسه پاکلرگه صووده بولماسه، یا ایسه ایکنچی کیومی بولماسه، حاصل پاکلاودن عاجز بولسه شول کیوم برله‌ده نماز درست بولور نمازنی ترك قیلماز.

٥ نچی مسئله: تنده یا ایسه کیوم‌ده بولغان واق واق نجسلرنی برگه جیغانده درهم‌دن آرتق بولوردای بولسه اول نجسلرنی یوو لازم‌در.

اوچنچی فصل قیونی نجاستدن پاکلاو بیاننده

قیو نجسلانسه اچنده‌گی نجاستنی هم صووین چغارو برله پاك بولور؛ قیونی کلاو ایچون یابتون صووینی، یا ایسه قرق چیلك، یا ایسه یکرمی چیلك چغارو زم بولور؛ بس شول اوچ‌نك هرسی ایله قیو پاکلانور ایمدی بلمك لازم‌درکه ای وقتده بتونلای چغارو؛ قای وقتده قرق، یا ایسه یکرمی چیلاك چغارو تیوش ولدیغینی. اگر قیوغه نجاست توشسه (قان، خمر، بَول کبیلر) کوبمی بولسه‌ده، ا ایسه قیودن اولگان حیوان چقسه (صو حیوانینه غیر بولغان) کیرك کچکنه‌گنه یوان بولسون (چیچق، طچقان کبی) اول چققان حیوان‌نك اولا کسه‌سی چرگان، ا که ایچلری کوبکان، یا ایسه تمامیله ابزراگان ویووشلانگان بولسه‌لر بتون صووینی چغارو تیوش بولادر.

یا ایسه آدم توشوب اولسه، یا که صارق کبی وآندن زور حیوان توشوب ولسه، گرچه ایچلری کوبماسه‌ده بتون صووی چغارلور. اگر قیوغه طاوق، از، اورداك، کورکه کبی حیوان توشوب اولسه (چیرماسه کوبماسه) بو قیودن

فرق چیلاك صو چقارو واجب بولادر، فرق‌دن صوڭ ینه یکرمی چیلا
چقاروب آلنمش‌غه طوتورو مستحب بولور.

اگر قیوغه چیچق، قارلیغاچ، صغرچق کبی کچکنه حیوان توشوب اولو
چرماسه وکوبماسه اول وقت یکرمی چیلاك چقارو واجب ینه اوننی آرتدروب
اوطوزغه طوتورو مستحب بولادر.

اورتاچه چیلاك برله (یعنی عرف‌ده وعادتده بولغان چیلاك برله) چقارلور
کچکنه‌راك یاکه زورراق بولغان چیلاك‌لر اورتا چیلاك‌که حساب ایتلورلر

بو فصل‌غه دائر بر قدر مسائل

۱ نچی مسئله: قیوغه نجس توشکاچ‌ده معلوم بولسه اول قیو شول وقتدن
نجسکه ئه‌وروله‌در، صوو ینی استعمال درست توگل. قیودن نجاست چقسه
اول نجس‌نڭ قایچان توشکانلیگی معلوم بولماسه. یا که اولا کسه فلان
چقسه چیرگان وکوبنگان بولماسه بو قیو بر کیچه وکوندوزدن بیرلی
نجس دیوب حکم ایتلور؛ شول آراده بو قیو صووی برله پاکلانگان
نرسه‌لرنی یاکادن پاکلاو وطهارت آلوب اوقولغان نمازلرنی کیری
قایتارو لازم بولادر. اگر اولا کسه چرگان بولسه اوچ کیچه وکوندزدن
بیرلی قیو نجس دیوب حکم ایتوله‌در؛ اما امام ابو یوسف ایله امام محمد
رحمهما الله تعالی ایتکانلر «قیودن نجاست چقغان وقتدن‌غنه قیو نجسکه
ئه‌وروله الکده بولغان عبادتلر قایتارلماس» دیوب واو چقغان نرسه
چیرگان‌ده بولسون، زیرا آنلر عندنده اول نرسه بلکه چیرگاچ توشکان‌در.

۲ نچی مسئله: قیونڭ بتون صووین چقارو لازم بولور؛ اما چقاروب بترو
ممکن بولماز اورنینه‌همان کیله‌طورور، برده کیموماس اول‌وقتده نیشلاربز؟
اول وقتده ایکی عادل وعقللی هم تجربه‌لی کشینڭ سوزی ایله قیوده
بولغان صونڭ چاماسینه قاراب چقارور بز؛ مثلا آنلر ایتسه‌لر ۳۰۰

چیلاك صو بولور دیوب، یا ایسه ایتسه‌لر ۲۵۰ چیلاك بولور دیوب، بس هر ایکی صورتده آنلرنك ایتکاننچه چغارلور.

۳ نچی مسئله: بر قیودن یکرمی چیلاك، یا ایسه قرق چیلاك صو چغارو لازم بولسه اما چغارا باشلاغاچ صو بتسه ۲۰ گه یا ایسه ۴۰ غه طولماسه اول وقتده یا کادن صو چقسه‌ده آنیسین چغارو لازم بولماس، قیو پاك بولور.

٤ نچی مسئله: قیوغه بر حیوان توشسه اول حیوان اولماسه شول کوینچه آلسه‌لر، آغزی صوغه تیما گان بولسه اول قیودن برده چغارلماس، اگر آغزی تیگان بولسه اول وقتده قاریمز: اول حیوان‌نك سؤری نیندای اگر سؤری نجس بولسه قیوده نجس بولور قیونك بارچه‌صووی چغاریلور، سؤری مکروه بولسه صوده مکروه بولور، (یکرمی چیلاك صو چغارو مستحب بولور)، اگر سؤری پاك بولسه اول حیوان‌نك اوستنده یا باشقه یرنده نجاست بارلغی معلوم بولماسه قیو همان پاك بولور.

۵ نچی مسئله: اگر قیوغه ات، یا ایسه دوڭغز توشسه اولماسه‌لرده بتون قیو نجسلانه‌در، صووین بتونلای چغارو تیوش بولادر.

٦ نچی مسئله: بر قیونی شریعتچه پاکلاگاندن صوڭره قیونك تیره‌سی هم آرقان وچیلاك وصو چغارا طورغان کشینك قولی پاك بولور، آنلرنی پاکلادن بوو لازم بولماز.

دورتنچی فصل سؤرلر بیاننده

سؤر یعنی براونك آغزندن قالغان نه‌رسه‌درکه. بعضیسی پاك، بعضیسی نجس، بعضیسی مکروه، وبعضسی مشکوك بولور.

پاك بولغان سؤرلر: آدم سؤری (کیراك جنب یا که حایضه‌ده بولسون)،

ایتی حلال حیوانلرنڭ سؤری (اگر آغزلرنده کورنوب طورغان نجس بولماسه)، آطنڭ سؤری پاکدر.

نجس سؤرلر: ات هم خنزیرنڭ و باشقه یرتقوچی حیوانلرنڭ سؤرلر بدر.

مکروه بولمانلری: ماچینڭ سؤری هم اورامده یعنی ایرکنلکده یوری طورغان طاوقنڭ سؤری و یرتقوچی قوشلرنڭ (قارچغا، لاچین، بورکت کبیلر) سؤری و اویده طورا طورغان حیوانلرنڭ سؤری (تچقان، باقه) کبی مکروهدرلر.

فائده: هر حیوان‌نڭ تنندن چققان تیری سؤرینه قاراب حکم ایتلور، اگر سؤری پاك بولسه تیری‌ده پاك بولور؛ سؤری نجس بولسه تیری‌ده نجس بولور . . .

بشنچی فصل ذبح شرعی بیاننده

ذبح شرعی شریعتچه حیوان بوغازلاو دیگان سوز، یعنی اول حیوان‌نڭ بوغازلانووی تیوشلی بولغان شرطلرینه طوغری کیلوب ایتینی آشارغه حلال بولور، (اگر ایتی حلال حیوان بولسه).

ذبح ایکی تورلی بولادر: برسی ذبح اختیاری، یعنی کوکراك برله بوغاز آراسندن تیوشلی بولغان طامرلرنی کیسوب تمام یربنه ینکروب بوغازلاودر. ایکنچی‌سی ذبح اضطراری. یعنی موینندن بوغازلاو ممکن بولماس فقط بریرین جراحتلاو برله‌ده ذبح شرعی بولوب ئه‌ورلورلر مثلاً برحیوان قیوغه توشسه آنی سلامت حالنچه چقارو ممکن بولماسه بوغازلاماغان صورتده هلاك بولووی احتمال بولسه بو حیواننی بریرندن جراحتلاو برله، اگر شول جراحت جانی چقووینه سبب بولسه، ایتی حلال بولور والا درست بولماز.

ایمدی ذبح اختیاری‌ده دورت شرط باردر، اگر شونلر طابولماسه حیوان‌نڭ ایتی حلال بولماز.

برسی: بوغازلاوچی کشی ایمانلی کشی (مؤمن) بولمق،

ایکنچی: بوغازلاغانده (بسم الله الله اکبر) دیوب بوغازلامق،
اوچنچی: تیوشلی طامرلارون کیسمك (آنلر حلقوم یعنی طن یوری طورغان طامر، مری‌ء آشاغانی ایچکانی یوری طورغان‌طامر، ودج ایکاو قان طامرلری) شول دورت طامرنی کیسوب بوغازلانادر. اگر اوچیسی کیسلوب برسی گنه قالسه همان درست بولادر، اما ایکیسی گنه کیسلسه وشونك ایله جانی چقسه اول وقتده درست بولماز (گرچه جانی چقغاندن صوك اول طامرلرنی کیسسه‌ده).
دورتنچی: حیوان‌نك موینده بولغان تویونی باش یاغنده قالورغه تیوش اگر گه‌وده یاغنده قالسه ایت حلال بولماس.
ذبح اضطراری یعنی جراحتلاب ذبح قیلوده اوچ شرط باردرکه:
برسی: جراحتلوچی ایمانلی کشی بولماق.
ایکنچی: (بسم الله الله اکبر) دیه جراحتله‌مك.
اوچنچی: شول حیوان‌نك جانی چقووینه قیلغان جراحت سبب بولسون.
بس کیره‌ك ذبح اختیاری‌ده و کیره‌ك ذبح اضطراری‌ده شول تیوشلی شرطلری طابولماسه اول ایتنی آشاو درست بولماز.
شونك ایچون‌ده ذبح‌غه دائر بر قدر مسئله‌لر بیان ایتوله‌در.

مسائل

۱ نچی مسئله: صبی بالا یاکه قز خاتون، یا ایسه دیوانه کمسه‌نك بوغازلاوی‌ده حلال بولادر، اگر شرطلارین برینه کیتورگان بولسه‌لر. اوشانداق تلسز کشی‌ده شرطلرین یرینه کیتورسه بسمله‌نك کیراکایگن بلوب آنك اورنینه ایرنی یرله اشارت قیله بلسه بوغزلاغانی حلال بولور.
۲ نچی مسئله: بسمله‌نی یا کلش قالدرسه حلال بولور، اما یوری قالدرسه حلال بولماز. اگر بسمله‌دن صوك بوغازلامایینچه بر بر اش قیلوب،

یا ایسه سوبلاشوب وقت‌نی اوتکارسه صوکره بوغازلاسه‌ده درست بولماز اما بیك آزغنه طورسه درست بولور.

٣ نچی مسئله: بوغازلانغان حیوان‌نك ایچندن بالاسی چقسه ترك بولسه تیزوك شریعتچه ذبح قیلو برله حلال بولور. اما جانسز بولسه امام اعظم قاشنده حلال بولماز. زیرا بونك جانی چغووی بوغازلاو سببلی ده‌گل بلکه آناسینك جانی چغو سببلی‌در.

٤ نچی مسئله. بر حیوان نیچك بولسه‌ده ایمگانوب یاکه جراحتلانوب اوله‌رگه یاقنلاشسه بو حیوان شریعتچه ذبح ایتلوب، ذبح‌دن صوکره‌ده سلکنسه هم بوغازندن قان آقسه بونك ایتی حلال بولور. اما سلکنماسه بوغازلاغانچوق جانی چقا یازغان بولسه بو درست بولماز.

٥ نچی مسئله: بر کمسه بر حیواننی بوغازلامقچی بولوب بسمله ایتکاچ، اول حیواننی قالدروب ایکنچیسین شول بسمله ایله بوغازلاسه (باشقادن بسمله ایتماسه) حلال بولماز زیراهر حیواننك اوزینه آتاب بر بسمله ایتو شرطدر.

٦ نچی مسئله: بر کمسه بر حیواننی بوغازلارغه بسمله ایتکاچ تیزگنه قولنده‌غی پچاغینی قویوب ایکنچی پچاق ایله بوغازلاسه اول حیوان‌نك ایتی درست وحلال بولور.

٧ نچی مسئله: بر حیواننی شریعتچه ذبح قیلغاندن صوك اول حیواننی بر ته‌ولیك چاماسی طونامایچه، ایچنده‌گی تیزاکاری برله طوتسه‌لر بونك ایتی آشارغه درست بولماز.

تنبیه: پچاق، خنجر کبی اوتکون تیمر یا که قورچ ذاتی ایله بوغازلاو مستحبدر. اوتکونلانگان طاش، قامش ایله‌ده ذبح درست بولادر.

تویه‌نی مو ینینك کوکراك طرفنده‌غی بووندن، باشقه حیوانلرنی باشینه یاقن برندن بوغازلاو سنت بولادر. بونك عکسی مکروه‌در.

خاتمه

بنده‌لرگه قیلو برله قوشلغان اشلر اوامر بولوب، صاقلانو برله قوشلغان اشلر نواهی نامنده اولدقلری عقائد ترکی برنچی قسمیده‌ده بیان ایتلگان ایدی. ایمدی هر مسلمانغه فرض عین‌درکه؛ قایسی اشلر اوامردن وقایسی اشلر نواهی‌دن ایدوکین تمامیله بلمك؛ اوامرنی بلوب قیلو ایچون، نواهی‌دن صاقلانو ایچون ایمدی آثارنی بلمك قیلووی تیوش بولغانین قیلمق، قویووی تیوش بولغانین قویمق عبادت نامنده بولادر، بز بنده‌لر بارچه‌مز عبادت ایله مأمور بزلر، قرآن الکریم‌ده نیچه ونیچه یرلرده بزگه عبادت برله امر ایتلمشدر، دخی عبادت ایده‌نلر ایچون جنت، عبادت قیلمایانلر ایچون جهنم نامرلنده ایکی اورون‌نك دوزلمکی‌ده الوغ بر دلیل‌در. جناب رب العالمین (وما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ) بیورمشدر یعنی آدملرنی وجنلرنی خلق قیلمادق مگر عبادت قیلسونلر ایچون دیمکدر.

بلنمکی وقیلنمقی لازم بولغان اوامر وقویولمقی لازم بولغان نواهی یعنی عامه‌نك اوستنده فرض بولغان عبادتلر شول اوچ قسم بولغان (معلم العبادات) کتابلرنده بیان ایتلدی. بو کتابلرده بیان ایتلگان قدر اوامرنی قیلوب ونواهیدن صاقلانغان آدم حق مسلمان بولوب ذمه‌سنده اولان فرض عین‌نی ادا قیلمشلردن بولور.

وبونلردن ما عدا (نکاح، طلاق، کسب، بیع وشرا، یمین، نذر، وصیت کبی) معاملاته متعلق احکام شرائع‌دن خبردار بولمقی استاگوچیلر ایچون (معلم الشریعة) نام اثرمزی کورما کلرین توصیه ایته‌مز.

تم الکلام بعنایة العزیز العلام

والحمد لله علی التمام وعلی رسوله افضل الصلوة واکمل السلام.

امتحان سوءاللری

— ١ —

حرام نیدر؟ حرامنڭ حکمی نیدر؟ حرام بولغان اشلرنی سویله! جهل نی دیگان سوز؟ بونڭ حراماغی قایدن بیلگولی؟ طلب علم نڭ فرضلغی حقنده‌غی حدیثلرنی سویله! معنالری نیچك؟

— ٢ —

شرك بالله نی دیمکدر؟ بو خصوصده الله تعالی نیچك دیگان؟ معناسی نی؟ عقوق الوالدین نی دیمکدر؟ بو خصوصده بلگانڭنی سویل!

— ٣ —

عقوق الاستاذ نی دیمکدر؟ بو خصوصده بلدیگڭنی سویله! امر بالمنکر نهی عن المعروف نی دیمکدر؟ بو خصوصده قرآن الکریم نیچك دی؟ معناسی نی؟

— ٤ —

یمین غموس نی دیمکدر؟ یمین غموس حقنده معلوماتڭزنی سویلاڭز! اسراف نی دیمکدر؟ اسراف حقنده بلگانڭزنی سویلاڭز!

— ٥ —

بخل نی دیمکدر؟ منة نی دیگان سوز؟ شرب خمرنڭ حراملغی حقنده بولغان حدیثلرنی سویل! معنالری نیچك؟

میسر نی دیمکدر! شول طوغریده بلگانڭنی سویله؟

— ٦ —

اکل میتة ولحم خنزیر نی دیمکدر؟ بو خصوصده آیة کریمه نیچك؟ معناسی نی؟ بونلر نی ایچون حرامدرلر؟

— ٧ —

اکل مال الیتیم نه دیمکدر؟ حراملغی حقنده بولغان آیة کریمه‌نی سویل! معناسی نیچك؟ حرام بولغان وصیت نی روشچه بولور!

— ٨ —

اکل الربوا نی دیمکدر؟ ربوا حقنده بلگانگزنی سویلاگز! ربوا حقنده بولغان آیة وحدیثلرنی سویلاگز! معنالری نیچك؟

— ٩ —

زنانك حراملغی حقنده بلدکگنی سویله! قذف بالزنا نی دیمکدر؟ بو خصوصده بلگانگنی سویله!

— ١٠ —

بهتان نه دیمکدر؟ افتراء نیدر؟ افتراء حقنده بلگانگنی سویله! سوء ظن نی دیمکدر؟ مثالی نی؟ نجس نیدر؟ سوء ظن‌نك ضدی نیدر؟ حسن ظن نیندای اشدر؟

— ١١ —

سب نی دیمکدر؟ بو خصوصده حدیث شریف نیچك؟ معناسی نی؟ غیبت نیدر؟ بو نیندای صفتدر؟

— ١٢ —

نمامت نیدر؟ نقاق دیوب نیندای اشنی ایته‌لر؟ بوخصوصده بلگانگنی سویله! بو خصوصده حدیث شریف نیچك؟ معناسی نی؟

— ١٣ —

کذب حقنده سویله! بونك ضدی نی؟ صداقت نیندای صفتدر؟ شماتت نی دیمکدر؟ بونك ضدی نیدر؟ نصیحت نیندای صفتدر؟ بوخصوصده بولغان حدیث شریفلرنی اوقو! معنالرینی سویله!

— ١٤ —

حسد نی دیمکدر؟ حسدلی آدمنی نیچك دیوب ایته‌لر؟ حاسدلر حقنده بلدکگنی سویله! بو خصوصده حدیث شریف نیچك؟ معناسی نی؟

— ١٥ —

کبر نی دیمکدر؟ کبر حقنده سویله! بو خصوصده آیة کریمه
کبرنك ضدی نیدر؟ تواضع حقنده حدیث شریف نیچك؟ معناسی نی؟

— ١٦ —

ریاء نی دیمکدر! ریانك مثالی نی کبی؟ ریا حقنده آیة کریمه نی
ریانك ضدی نیدر؟ اخلاص نی دیگان سوز؟

— ١٧ —

فظاظة نیدر؟ بو خصوصده بلگانگنی سویله! فظاظةنك ضدی نیدر
خصوصده رسول اکرم نی دیمشدر؟ جزع نی دیمکدر؟ صبرسزلق
بلدگنی سویله! بو خصوصده حدیث شریف نیچك؟ معناسی نی دیمکدر

— ١٨ —

وقاحة نی دیمکدر؟ حراملغی قایدن بیلگولی؟ اول حدیث نیچك
معناسی نی؟ وقاحةنك ضدی نیدر؟ حیا حقنده حدیث شریف نیچك
معناسی نی؟

— ١٩ —

سرقت نه‌در؟ اول خصوصده بلگانگزنی سویلاگز! خیانت نی دیمکدر
خیانت حقنده بلگانگزنی سویلاگز!

— ٢٠ —

خلف الوعد نی دیمکدر؟ بو خصوصده حدیث شریف نیچك؟ معناسی
نی؟ جدال نی دیگان سوز؟ جدال حقنده بولغان حدیث شریفنی سویلاگز
معناسی نیچك؟

— ٢١ —

طیرة نی دیمکدر؟ شول خصوصده سویله! حدیث شریف نیچك؟ معناسی؟
بدعة سیئة نی دیمکدر؟ بو خصوصده آیة کریمه نیچك؟ معناسی نی؟